

A magyar Árpád = a román Traian.

Keresztneveink legtöbbje idegen eredetű. Nincs miért nagyon dicselkednünk ezzel, de viszont nem is mi vagyunk a hibásak ebben. Egyházunk meg általános műveltségünk hatása s tulajdonképpen majdnem az összes népeknél úgy volt, van és alighanem lesz.

Névátvételkor rendszerint minden nyelv a maga kiejtéséhez idomítja az eredeti alakot. Kivéve természetesen azokat, amelyeket kiejtésüknek mindkét nyelvben azonos volta következtében változatlanul vehet át, mint pl. Ádám, vagy pedig amelyeket egyszerűen lefordít, mint pl. Aurora s Hajnalka. Vannak azonban olyan nevek is, mint pl. a latin Julius és a magyar Gyula, melyeknek alapjában véve semmi közük sincs egymáshoz, ámde melyeket — alaki, külső hasonlóságuk miatt — mégis leghatározottabban azonosítanak egymással. Az ilyen azonosítás még érthető, de viszont nem egyszer olyan egyeztetések is akadnak, amelyek előtt, egyeztetésük okát illetőleg a nyelvész teljesen tanácstalanul áll, mert nem bírja megokolni sem átételkor megengedhető hangtani átalakulással, sem egyszerű lefordítással, sem végül alaki hasonlósággal.

Ime, egy példa. Nemrég éppen kifelé indultam abból a házból, ahol a megboldogult Buday Árpád utóljára lakott Kolozsváron. A kapuban egy rendőrrel találkoztam, aki — feltételezve rólam, hogy az illető házban lakom — ezt kérdezte tőlem: „Itt lakik-e Buday Traján?” Szabatos feleletadhatás végett megnéztem a kezében levő ívet, sorozáson meg nem jelent ifjakat keresett t. i., azon pedig Buday Traian (Arpad), Buday Traian és Hilf Margareta fia szerepelt. Ebből teljesen világos lett előttem, amit megelőzőleg gyanítottam, hogy a rendőr Buday Árpádnak és feleségének, Hilf Margitnak éppen mostanában sorozás alá kerülő legkisebbik fiát, a szintén Árpádot keresi.

A szülők neve, valamint a gyermek Traian keresztneve után zárójelben magyarázatul odatett Árpád név félremagyarázhatatlanul mutatja, hogy az anyakönyvvezetés, a rendőrség és talán a katonaság is, tehát az állam igen jelentős szervezetei a román Traian keresztnévvel azonosították a magyar Árpád személynevet.

De miért? Megmagyarázására egyetlen lehetőséget látok csupán. Kolozsváron t. i. a világháború előtti Árpád-utcából az uralomváltozás után Calea Traian lett. Az az anyakönyvi hivatali, rendőrségi vagy hadkiegészítői tisztviselő pedig, aki a sorozásra előállítandó, illetve a sorozáson meg nem jelent, tehát katonaszökevény, körözendő ifjak jegyzékét összeállította, hivatalos névjegyzékbe — szolgálati utasításának megfelelően — nem írhatott más keresztnevet, csak románt. Ámde mivel nem ismerte a magyar Árpád személynév román megfelelőjét, aminthogy valójában nincs is, és még kevésbé ismerte az Árpád név eredetét, jelentését, de viszont tudta, hogy a magyarok kolozsvári Árpád-utcájából az uralomváltozás után Calea Traian lett, ennek a véletlen összetalálkozásnak¹ az alapján minden további fejtorés nélkül azonosította egymással a két keresztnevet.

FERENCZY SÁNDOR.

¹ Egyébként igen könnyen meglehet, hogy az újabb elnevezés eredetileg tulajdonképpen nem pusztán esetlegesség, véletlen kieserélés, hanem határozott, tudatos kapcsolás: az elnevező t. i. mindkét névadó ősnék szerinte nagyjában azonos történeti szerepére (honszerző s alapító, illetve tartományyszerző s népalapító) gondolva, adta az új nevet.